

Pierwszy Sondaż Deliberacyjny® w Polsce

Mieszkańcy Poznania deliberują o zagospodarowaniu stadionu modernizowanego na Euro 2012.

21 listopada 2009 roku reprezentatywna próba mieszkańców Poznania, 148 osób spośród 854 uczestników sondażu, spotkała się na terenie Targów. Od 9.00 do 18.00 zastanawiali się nad argumentami za i przeciw alternatywom zagospodarowania stadionu przy ul. Bułgarskiej, modernizowanego z publicznych pieniędzy na Mistrzostwa Europy w 2012 roku. Mieszkańcy Poznania rozważali kluczowe dla przyszłości stadionu kwestie: kto i w jaki sposób powinien zarządzać stadionem; w jaki sposób należałoby zapewnić utrzymanie stadionu i infrastruktury; jak stadion powinien być użytkowany, i w jakim zakresie mógłby być dostępny dla mieszkańców okolicy i całego Poznania.

Na tydzień przed spotkaniem uczestnicy deliberacji otrzymali materiały informacyjne sprawdzone przez panel ekspertów, a w trakcie dwóch sesji plenarnych mieli możliwość zadawać dodatkowe pytania ekspertom reprezentującym różne punkty widzenia. Swoje opinie w poddanych deliberacji kwestiach wyrażali podczas całodniowej dyskusji oraz po jej zakończeniu wypełniając indywidualnie anonimowy kwestionariusz. Wyniki deliberacji pozwalają nie tylko zapoznać się z preferencjami mieszkańców Poznania, ale również zaobserwować zmiany w opiniach, jakie zaszły pod wpływem dopływu informacji oraz kontaktu z odmiennymi punktami widzenia.

Mikrokosmos społeczny, jaki stworzyli uczestnicy deliberacji, jest losową próbą mieszkańców Poznania. Każdy mieszkaniec miał jednakową szansę zaproszenia na dyskusję. Metoda pozwala na systematyczną analizę danych odnoszących się do uczestników deliberacji w porównaniu z uczestnikami pierwszego sondażu, którzy nie wzięli udziału w deliberacji. Nasza wstępna analiza pokazuje niewielkie różnice między tymi dwiema grupami w stosunku do polityki lokalnej. Niemniej uczestnicy dyskusji byli nieco bardziej zainteresowani sportem, jak też nieco częściej uczestniczyli w meczach.

Główne wyniki

1. Kto powinien zarządzać stadionem przy ul. Bułgarskiej?

Uczestnikom przedstawiono cztery alternatywy: powierzenie zarządzania stadionem klubowi KKS Lech; lub powierzenie zarządzania instytucji w rodzaju POSiR; lub powierzenie niezależnemu operatorowi zarządzania częścią komercyjną (obiekty komercyjne na stadionie i w jego najbliższym otoczeniu) stadionu; lub powierzenie zarządzania całym kompleksem sportowo-rekreacyjnym włącznie ze stadionem i jego otoczeniem.

Pierwszą alternatywę, zarządzanie przez klub KKS Lech, przed deliberacją akceptowało 41% uczestników, a po deliberacji odsetek ten spadł do 28%. Powierzenie zarządzania stadionem

Lechowi przed deliberacją odrzucało 29%, a po deliberacji 46%. Jest to istotna statystycznie, wyraźna zmiana.

Poparcie dla drugiej alternatywy również się zmniejszyło. Przed deliberacją powierzenie zarządzania stadionowi instytucji w rodzaju POSiR akceptowało 44% uczestników, a odrzucało - 24%. Po deliberacji proporcje są odwrotne: zaakceptowało tę alternatywę 33% uczestników, a odrzuciło 43%.

Istotny wzrost akceptacji nastąpił natomiast w przypadku alternatywy trzeciej: niezależny operator, zarządzający obiektami komercyjnymi na stadionie, a także w jego otoczeniu. Przed deliberacją alternatywę tę akceptowało 48% uczestników, a po jej odbyciu 64%. Odrzucało ją natomiast 26% przed, i 15% po deliberacji.

Zmiana nastąpiła również w odniesieniu do najbardziej „komercyjnej” alternatywy, zakładającej powierzenie komercyjnemu operatorowi zarządzania całym kompleksem sportowo – rekreacyjnym. Odrzucało ją przed deliberacją 28% uczestników, a akceptowało 49% , po dyskusji zaś proporcje wynosiły odpowiednio 37%(odrzucających) oraz 40% (akceptujących).

Pytani o wybór tylko jednej, najbardziej pożądanej spośród wszystkich czterech alternatyw („Gdyby miał(a) Pan(i) wybrać jedną tylko opcję...”), uczestnicy debaty wyraźnie zmienili swoje preferencje:

Powierzenie zarządu KKS Lech

Przed	Po
20%	16%

Powierzenie zarządu instytucji w rodzaju POSiR

Przed	Po
35%	16%

Powierzenie zarządu obiektów komercyjnych niezależnemu operatorowi

Przed	Po
28%	48%

Powierzenie zarządu całego kompleksu niezależnemu operatorowi

Przed	Po
-------	----

17%

18%

Przed deliberacją preferowaną alternatywą było powierzenie zarządzania instytucji w rodzaju POSiR, natomiast po jej odbyciu – zarządzanie przez niezależnego operatora, skoncentrowanego na komercyjnych obiektach na stadionie i wokół.

2. Jak powinien być finansowany stadion przy Bułgarskiej?

Alternatywy, które przedstawiono uczestnikom, dotyczyły wkładu miasta oraz wkładu użytkowników stadionu w jego finansowanie. Czy więc miasto powinno ponosić koszty utrzymania stadionu, które po jego modernizacji będą znacząco wyższe?

Przed deliberacją 37% uczestników akceptowało finansowanie utrzymania stadionu z budżetu miasta. Proporcja ta zmniejszyła się po deliberacji do 30%. Z kolei, niechętnych finansowaniu stadionu z budżetu miasta było przed deliberacją 28%, a po jej odbyciu 35%. Po deliberacji więcej jest osób niechętnych finansowaniu, podczas gdy przed dyskusjami przeważali zwolennicy pokrywania kosztów utrzymania stadionu z budżetu miasta. Należy jednak podkreślić, że 38% uczestników po deliberacji wstrzymało się od wyrażenia opinii, wybierając środek skali.

Poproszeni o wskazanie najbardziej preferowanej opcji finansowania utrzymania stadionu, uczestnicy debaty udzielili następujących odpowiedzi:

Koszt powinno w pełni ponosić miasto z budżetu

Przed	Po
27%	7%

Koszt powinni w pełni ponosić użytkownicy (opłaty za użytkowanie), z niewielkim wsparciem finansowym miasta

Przed	Po
48%	60%

Koszt powinni w pełni ponosić użytkownicy

Przed	Po
3%	4%

Miasto powinno zarabiać na stadionie (a nie tylko minimalizować koszty jego utrzymania)

Przed	Po
18%	29%

3. Komu powinien służyć stadion? I co powinno się na nim dziać?

Uczestnicy deliberacji zmienili opinie co do tego, jakie obiekty powinny znaleźć się w otoczeniu lub koronie stadionu przy Bułgarskiej. Choć na czele listy potrzeb wciąż lokują się te najbardziej oczywiste: odpowiednie parkingi, ścieżki rowerowe, choć także ławki i kawiarnie, publicznie dostępne boiska do gry w piłkę nożną, usługi związane ze zdrowiem i fitness, miejsca i urządzenia do ćwiczeń. Ważny jest dla nich dobry dojazd (komunikacja publiczna). Po deliberacji istotnie (w sensie statystycznym) wzrosło zainteresowanie miejscami i urządzeniami do ćwiczeń, skate parkiem oraz usługami związanymi ze zdrowiem i fitness. Na niższym poziomie jest – i pozostało – zainteresowanie wypożyczalnią sprzętu i lodowiskiem.

Jeśli idzie o osobiste zainteresowanie rekreacją lub aktywnością ruchową przy ul. Bułgarskiej, to w sposób istotny spadły wskazania na grę w tenisa i basen, a wzrosło zainteresowanie możliwością uczestniczenia w zajęciach czy korzystania z urządzeń do ćwiczeń (fitness). Pozostałe wskazania utrzymały się na niezmiennym poziomie. Najwięcej uczestników wyraża zainteresowanie korzystaniem na Bułgarskiej z możliwości rekreacji ruchowej: ćwiczeń, fitness, gry w piłkę.

I wreszcie, istotne zmiany nastąpiły w opiniach co do tego, co powinno dziać się na stadionie: o ile początkowo uczestnicy byli w dużym stopniu zwolennikami „wpuszczenia na stadion” drużyn i sportów amatorskich, oraz innych niż piłka nożna dyscyplin sportowych, zmienili opinię po deliberacji, opowiadając się w większym stopniu za ograniczeniem grona użytkowników w szczególności płyty stadionu do drużyn profesjonalnych oraz piłki nożnej. Niezmiennie natomiast akceptują Poznaniacy organizowanie na stadionie koncertów i pokazów.

Wymienię wydarzenia, które mogłyby odbywać się na stadionie przy ul. Bułgarskiej w przyszłości. Prosił(a)bym, aby określił(a) Pan(i) na ile popiera organizację każdego z nich?
Mecze piłki nożnej drużyn profesjonalnych

	0.793	0.803	0.813
5	12%	9.40%	6.20%
bardzo dobry pomysł - 6	81.30%	87.90%	91.70%
DK	0.70%	0.70%	3.30%

mecze nieprofesjonalnych	0.67	0.617	0.553	***	***
5	28.70%	34.50%	28.90%		
bardzo dobry pomysł - 6	46%	31%	24%		
DK	0.70%	3.30%	5.30%		

Koncerty	0.76	0.753	0.755
5	21.30%	23.50%	17.70%
bardzo dobry pomysł - 6	70%	67.10%	69.40%
DK	0.70%	0.70%	2.00%

Spektakle	0.69	0.648	0.662
5	33.30%	36.80%	29.60%
bardzo dobry pomysł - 6	46.70%	36.10%	40.10%
DK	0.70%	4%	5%

pokazy filmowe	0.654	0.591	0.599	+
5	38%	27.20%	27.10%	
bardzo dobry pomysł - 6	34.70%	29.90%	27.90%	
DK	0.70%	2%	7%	

rozgrywki sportowe inne niż piłka nożna	0.712	0.703	0.659	*	*
5	30%	29.20%	31.20%		
bardzo dobry pomysł - 6	54.70%	53.50%	38.90%		
DK	0.70%	4%	4%		

wydarzenia miejskie, typu jarmarki, zawody promujące zdrowy tryb życia	0.603	0.527	0.548
5	26.70%	29.50%	24.50%
bardzo dobry pomysł - 6	37.30%	17.80%	23.80%
DK	0.70%	2.70%	4.70%

imprezy dla dzieci spędzających wakacje lub ferie w mieście	0.73	0.651	0.66
5	27.30%	23.60%	21.50%
bardzo dobry pomysł - 6	58.70%	44.60%	47.20%
DK	0.70%	1.30%	4.00%

pokazy sportów ekstremalnych	0.72	0.628	0.573	***	**
5	28.20%	30.20%	25.20%		
bardzo dobry pomysł - 6	55%	36.90%	32.00%		
DK	1.30%	0.70%	2.00%		

Jak zmieniła się wiedza uczestników deliberacji?

Uczestnicy deliberacji mieli okazję zapoznać się z materiałami informacyjnymi, zadać pytania ekspertom, podyskutować z innymi, niejednokrotnie bardzo różniącymi się od nich wiekiem, poglądami czy znajomością piłki nożnej, mieszkańcami Poznania. Jak więc zmienił się ich poziom wiedzy na dyskutowane tematy? Procent uczestników wskazujących prawidłowe odpowiedzi prezentuje tabela poniżej.

	Przed (%)	Po (%)
Proszę powiedzieć, który wymienionych poniżej obiektów sportowych jest obecnie rozbudowywany na potrzeby europejskich mistrzostw w piłce nożnej w 2012 roku?	96.0	93.3
Proszę powiedzieć, czy zgodnie z Pana(i) wiedzą, stadion piłkarski przy ul. Bułgarskiej należy do ...?***	83.3	96.0
A czy do tej pory stadion był głównie użytkowany przez ...?*	86.0	92.7
Proszę powiedzieć, czy zgodnie z tym, co Pan(i) słyszał(a), stadion przy ul. Bułgarskiej jest finansowany z pieniędzy...?	86.0	90.7
Jak Pan(i) sądzi, ile ogółem imprez sportowych, kulturalnych i innych w ciągu roku odbywało się do tej pory na stadionie piłkarskim przy ul. Bułgarskiej?*	46.7	56.7
Ilu ludzi mieszka w Poznaniu?***	37.3	50.0
Jak dużą część wydatków z budżetu miasto Poznań przeznacza na sport?*	32.7	40.7
Wiedza Indeks ***	66.9	74.3

Uwaga: Odnosimy się do pomiaru bezpośrednio przed deliberacją

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

Dane dają dowód wzrostu wiedzy wśród uczestników w wyniku deliberacji. Biorąc pod uwagę siedem pytań o wiedzę, średni wzrost trafnych odpowiedzi wyniósł 7%. Na przykład, na pytanie o właściciela stadionu, po zakończeniu dyskusji poprawną odpowiedź podało 96% uczestników, w porównaniu z 83% przed deliberacją. Z kolei poprawną odpowiedź na pytanie o populację Poznania po deliberacji podało 50% uczestników, w porównaniu z 37% przed deliberacją.

Ewaluacja uczestnictwa

Dokument prezentuje, jak uczestnicy ocenili udział w deliberacji, w tym sesje plenarne oraz grupy dyskusyjne. Znacząca część poznaniaków biorących udział w sobotnim spotkaniu była z niego zadowolona, i uznała, że debata była wyważona.

Jak bardzo przydatne było każde z poniżej wymienionych wydarzeń dla precyzowania Pana(i) stanowiska w odniesieniu do omawianych kwestii?

Średnia (w skali 0-1)

a. Konsultacje w ogólności	0.72
b. Uczestnictwo w dyskusjach w małych grupach	0.84
c. Spotkania i dyskusja z innymi uczestnikami poza małymi grupami	0.75
d. Spotkanie plenarne w dużej grupie.	0.72

W jakim stopniu zgadza się Pan(i) z następującymi twierdzeniami:

Moderator grupy zapewnił wszystkim możliwość uczestniczenia w dyskusji

	Procent	Średnia (w skali 0 1)
Zdecydowanie się nie zgadzam- 1	8.00	0.84
2	0.67	
3	3.33	
4	19.33	
Zdecydowanie się zgadzam- 5	65.33	

Członkowie mojej grupy w stosunkowo równym stopniu brali udział w dyskusji

	Procent	Średnia (w skali 0 1)
Zdecydowanie się nie zgadzam- 1	11.33	0.63
2	13.33	
3	9.33	
4	41.33	
Zdecydowanie się zgadzam- 5	22.00	

Moderator niekiedy próbował przekonywać grupę do własnych poglądów.

	Procent	Średnia (w skali 0 1)
Zdecydowanie się nie zgadzam- 1	50.67	0.19
2	31.33	
3	4.67	
4	3.33	
Zdecydowanie się zgadzam- 5	6.00	

Moderator starał się, by w dyskusji uwzględniano przeciwstawne poglądy.

	Procent	Średnia (w skali 0 1)
Zdecydowanie się nie zgadzam- 1	9.33	0.68
2	12.00	
3	8.00	

4	34.67
Zdecydowanie się zgadzam- 5	32.67

W trakcie dyskusji w grupach omówiono istotne aspekty dyskutowanej kwestii.		
	Procent	Średnia (w skali 0 1)
Zdecydowanie się nie zgadzam- 1	8.67	0.77
2	1.33	
3	3.33	
4	41.33	
Zdecydowanie się zgadzam- 5	41.33	

Dowiedziałem się wielu rzeczy o ludziach bardzo odmiennych ode mnie – o nich samych i o ich życiu.		
	Procent	Średnia (w skali 0 1)
Zdecydowanie się nie zgadzam- 1	4.67	0.7
2	5.33	
3	20.67	
4	39.33	
Zdecydowanie się zgadzam- 5	25.33	

Dyskusja została zdominowana przez kilka osób.		
	Procent	Średnia (w skali 0 1)
Zdecydowanie się nie zgadzam- 1	19.33	0.4
2	32.67	
3	19.33	
4	18.00	
Zdecydowanie się zgadzam- 5	7.33	

Członkowie mojej grupy szanowali poglądy innych.		
	Procent	Średnia (w skali 0 1)
Zdecydowanie się nie zgadzam- 1	8.67	0.74
2	4.00	
3	8.67	
4	37.33	

Zdecydowanie się zgadzam- 5	38.00
-----------------------------	-------

Ogólnie biorąc, jak dużą część materiałów informacyjnych Pan(i) przeczytał(a) przed rozpoczęciem dyskusji?

	Procent
Tylko je przejrzałem(am)- 1	20.69
Przeczytałem(am) około połowy materiałów- 2	14.48
Przeczytałem(am) ponad połowę materiałów- 3	10.34
Przeczytałem(am) prawie całe lub całe materiały informacyjne- 4	54.48

Pod koniec ostatniej dyskusji, jak dużą część materiałów informacyjnych Pan(i) przeczytał(a)?

	Procent
Tylko je przejrzałem(am)- 1	19.86
Przeczytałem(am) około połowy materiałów- 2	17.12
Przeczytałem(am) ponad połowę materiałów- 3	13.70
Przeczytałem(am) prawie całe lub całe materiały informacyjne- 4	47.95

33. Czy materiały informacyjne prezentowały wyważone opinie, czy też faworyzowały niektóre z przedstawionych stanowisk?

	Percent
Raczej wyważone- 1	75.19
Sprzyjały niektórym stanowiskom- 2	24.81

Zespół, partnerzy

Pierwszą w Polsce deliberację zorganizował i sfinansował **Projekt Społeczny 2012**, realizowany przez Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego ze środków grantu otrzymanego od **Trust for Civil Society In Central and Eastern Europe**. Jej przygotowaniem zajęła się **dr Anna Przybylska** wraz z zespołem. Ogromnego wsparcia merytorycznego udzieliło **Centrum Demokracji Deliberatywnej Uniwersytetu Stanforda**, i osobiście twórca metody Sondażu Deliberatywnego **prof. Jamesa Fishkina** oraz **dr Alice Siu**. **Urząd Miasta** zapewnił projektowi sale do przeprowadzenia dyskusji, a także drobne upominki dla uczestników i poczęstunek. **Agencja badawcza Pentor Research International** zapewniła profesjonalne przeprowadzenie badań, oraz zaprosiła mieszkańców Poznania na spotkanie.